

Pretiulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singlaritici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 46.

— Sibiu, Sambata 11/23 Juniu. —

1883.

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“

pe semestrulu alu 2-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Juliu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana.

Pretiulu este insemnatu de asupra si alaturea cu titlulu, adeca inlaintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In Romani'a totu numai cu 8 fl. pe anu, daca se prenumera directu la post'a Romaniei. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atátu mai regulata, cu cátu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tóte regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Celu mai usioru modu a prenumerá este prin mandate (asemnatiuni, blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei, in dosu. A se adressá de a dreptulu către redactiune: Sibiu, Piat'i'a mica 27.

Politic'a Dinastiiloru suverane.

Exista politica speciala a caseloru domnitórie, exista politica de cabinet ministeriali, apoi si politica a popóraloru ajunse la cunoscinti'a de sine; in fine avemu si politica de partide, mai alesu in staturi cu diete si parlamente, in care se dau ocasiuni de a se formá partide politice. Acela care nu distinge intre o politica si alt'a, va fi totudeauna in pericolu de a judecá falsu mersulu afaceriloru publice ale patriei sale si ale altoru tieri. Istori'a ne-a conservatu casuri nenumerate, candu in cestiuni publice de importantia suprema un'a voiá suveranulu, alt'a cabinetulu seu si cu totulu altu-ceva poporulu sau popórale gubernate de aceia.

Noue ni se pare cá astadi se afla si poporulu magiaru intr'o positiune cá cea atinsa mai in susu. Ungurimei 'iau intratu gargaunii in capu, cá ea nu se scie sigura, necum de domni'a sa preste alte pepóra, dara nici chiaru de existenti'a sa, pâna-ce nu va provocá unu resboiu generalu si teribile contra Russiei, in care acésta se fia invinsa definitivu si respinsa departe dela fruntariile monarchiei si dela gurile Dunarei prin restaurarea vechiului regatu alu Poloniei. Spre ajungerea acestui scopu s'ar pune de mai multi ani cerulu si iadulu in miscare, daca s'ar potea. Ne aducemu cu totii aminte, cátu s'au sbuciumatu ungurii in anii 1876—7 cá monarchi'a nóstra se participe la resboiu si alergandu in ajutorulu turciloru se faca invasiune in Romani'a, de unde apoi nici se nu mai ésa. Dupa inchiaierea tractatulu dela Berlinu agitatiunile contra Russiei s'au continuatu totu cu foculu de mai inainte dîcîndu-se, cá acum Russi'a dupa atátea versari de sange ar fi fórte debilitata, si acum cá nici-odata monarchi'a nóstra se se arunce asupra ei cu tóte poterile sale, éca asia, din chiaru-seninu, pentru-cá asia voru magiarii, cá tóte popórale monarchiei se'si verse sangele si pungile pentru realisarea unoru idealuri magiare in veci nerealisabili, pentru intarirea juguluu ungurescu pe cerbicile totoruru.

Se scie ce respunsu indirectu au primitu atunci ungurii dela cas'a domnitória prin cea mai stralucita primire si imbraçosiare cordiale si ospetari câte s'au facutu in Vien'a Marelui duce clironomu Alexandru Cesarevici astadi imperatulu Alexandru III, care venise in 1/13 Nov. 1879 la Vien'a cu soçi'a sa si cu socrii sei, adeca regele si regin'a Danemarcei.*)

*) Noi amu descrisu acelea primiri de suverani si ne-amu facutu la ele observatiunile nóstre in Nrii 88 et 89 din a. 1879.

Abia a trecutulu anulu dupa acea oparitura data politice ungurescu, pe candu acésta se puse érase in activitate, spre a induplecá din nou pe dinastia si pe celelalte popóra, cá se plece contra Russiei si se scalde tierile in sange, nu numai prin unu resboiu portatu intre armate regulate si disciplinate, ci si prin resbóie civili, de care nu scimu cum ar scapá cineva. Doi ani s'au continuatu aceste incercari si n'au incetatu nici dupa-ce li se dete se pricépa, cá nu li se va face pe voia atunci, candu dupa o vacantia lunga destulu, de ministru alu afaceriloru straine fu denumitu generalulu comite Kálnoky, secuui de origine, germanisatu inse din parinti, fostu mare ambasadoru in St. Petersburg si amicu intimu alu dnului Giers ministru actuale de esterne alu imp. Alexandru III.

Unu alu treilea respunsu la politic'a unguriloru Kossuthiani se dete in dilele aceste cu ocasiunea incoronarei dela Moscva, unde pe imperatulu nostru pe dinastia si pe monarchia 'ia representatu insusi fratele Maiestatiei Sale archiducele Carolu Ludovicu cu soçi'a sa dómni'a Mari'a Teresi'a infanta de Portugali'a. Primirea cu care a fostu intimpinatu archiducele si consórt'a sa de către imperatulu, imperatés'a si de toti membrii casei domnitórie pe langa tóte manifestarile de ospitalitate caldurósa, au avutu si unu caracteru de amicitia si de confidentia, care in ochii multora semená cá demonstratiune in contra totoruru cāti credeau sau sperau, cá mai curendu sau mai tardiu aceste doue monarchii au se se incaiere pe viétia pe mórte. Pâna la incoronare trifasii poloni din Galiti'a se faliau cu scirea ce diceau ei cá o au despre intórcerea archiducelu Carolu Ludovicu dela Moscva prin capital'a loru, unde va avea se petróca câteva dile, cá si cum ar voi se faca in mani'a Russiei. S'au insielatu polonii si cu ei ungurii, cá-ci archiducele n'a statu in Leopole, ci a mersu dreptu la Vien'a. Merita a se mai insemná, cá presentele facute din partea Austriei atátu imperatulu si imperatesei in obiecte de valóre si raritate fórte mare, cátu si alte daruri si spese trecu dupa unele informatiuni preste 300 mii fl. v. a.

Din aceste prea puçine informatiuni mai noue inca vomu cunósce, cá trebue se ne dedamu si noi a face in tóta viétia nóstra distinctiune intre politic'a dinastica si personala a suveraniloru, intre politic'a de cabinet si intre politic'a unui poporu intregu, buna-óra precum este la noi cea specifica a ungurimei. Se nu le confundamu unele cu altele, cá se nu ne insielamu spre reulu si pericolulu nostru.

In cátu pentru politic'a specifica, pe care noi o tinemu astadi cá si totudeauna de fórte periculósa pentru patri'a intréga, éca ce scriamu noi in primulu nostru din „Obs.“ Nr. 89 dela 1879:

„Intru adeveru, press'a magiara pare cá este farmecata; milióne de ar plati cineva publicistiloru ei, totu nu aru potea scrie mai nebunesece si mai cu scopu de a invrasmasi pentru totudeauna pe tóta lumea contra natiunei magiare. Las' cá pe compatriotii loru, pe nationalitatile din patri'a comuna le insulta in mii de moduri, ceru asupra loru neincetatu luare de mesuri tiranice si anume aruncare de pedeci cumplite in calea culturu loru nationale; las' cá pe Russi'a o irita in modulu celu mai brutale, — dara apoi nu incéta de a propagá ura si urgia inca si asupra germaniloru, pe a caroru natiune o batjocorescu totu cu terminii aplicati de ex. la natiunea romanésca, éra limb'a si literatur'a germana o numescu pestilentia, gangrena, polipu, vipera inveninata, care omóra limb'a magiara. Asia densii se facu de ura si urgia cu tóte popórale, de care Ungari'a este nu numai locuita, ci si incongiurata din tóte partile.

In cátu pentru noi romanii din acésta monarchia, este conditiune de viétia, cá intre tóte inpregiurabile se nu ne perdemu nici pe unu minutu credinti'a si cumpatulu ori-cátu suffetele nóstre sunt puse la probe grele; éca daca viitoriulu este inchisu de inaintea nóstra, cá si de inaintea altora, se invetiamu din trecutulu, din istori'a suferintieloru nóstre; éca la vederea evenimentulu de facia se nu uitamu intre altele: 1) cá cele trei monarchii mari, respective suveranii loru, n'au si nu potu avé in vedere numai interesele unui poporu, ale unei rasse

sau natiuni spre a o declará de privilegiata intre tóte, ci ei se simtu obligati a ingriji de tóte; 2) cá pâna acuma nu se afla in tóta istori'a nici-unu exemplu de hostilitate, de resboiu dintre Russi'a si Austri'a, se afla inse exemple de strinsa confederatiune intre aceste doue poteri mari; 3) cá din contra intre Austri'a si Prussi'a domina rivalitatea cea mai apriga de 140 de ani, adeca dela Mari'a Teresi'a, éra de atunci incóce aceste doue poteri au batutu intre sine lupte fórte sangeróse, uneori chiaru si de exterminare, pâna in a. 1866; 4) cá partid'a pangermanista, care ar incorporá cu mare placere inca si provinciile austriace-germane si slavo-germane la imperiulu Germaniei, insuffla la Vien'a grija multu mai mare decâtu panslavismulu, pentru-cá sentimentele nationali, literatur'a, consciinti'a unitatiei nationale este fára nici-o asemenare mai desvoltata si mai consolidata intre popórale germane, decâtu intre cele de origine slava; nici chiaru diferenti'a de confessiuni religióse nu mai desbina pe germani unii de altii, precum desbina pe slavii catholici poloni, cechi, croati, sloveni, ruteni de cei gr.-orientali“.

Din Romani'a.

— Dela Jasi. Amu premisu in Nr. preced., cá solemnitatea desvelirei statuei lui Stefanu celu mare a esitu multu mai marétia decâtu se prevediuse in programa; éca acuma din bogatele descriptiuni publicate in ambele capitale reproducemu dupa „Romanulu“ mai ántaiu cele doue discursuri, care daca nu aru fi fostu urmate de nici-o alta parte essentiala a acelu mare actu nationale si patriotice, ele singure aru fi de ajunsu cá se'i dea o importantia in adeveru istorica.

Tóte privirile fiindu atántite, cu dreptu cuventu, asupra marei serbari dela Jasi, dámu mai la vale darea de séma a festivitatiloru ce s'au urmatu in dilele de 4 si 5 Juniu in a dou'a capitala a Romaniei.

Din discursurile ce s'au pronuntiatu cu acésta ocasiune, publicamu aci deocamdata discursulu M. S. Regelui si celu pronuntiatu de d. C. A. Rosetti, presiedentele adunarei deputatiloru, care a vorbitu si cá delegatu din partea senatulu.

Éca discursulu M. S. Regelui:

„Patru sute de ani au trecutulu: numele si faptele lui Stefanu inse n'au peritu.

Cá o stea lucitóre elu ne-au condusu prin primejdiiile cari adese-ori au amerintiatu tierile surori. In momente grele ele ne-au datu taria; in timpuri de lupte si de nevoia, credintia in viitoriu, radiematu pe unu trecutulu istoricu, in care ostirile lui Stefanu au infrénatu pretotindenii pe dusmanu si au inscrisu pe stégulu loru isbëndile vestite dela Bai'a, Racov'a, Valea-alba, Dumbrav'a-rosi'a si multe alte fapte stralucite.

Privimu dara cu dragoste si admiratiune pe eroulu Moldovei, care este fal'a si podób'a romaniloru si care, impreuna cu Mihaiu-Vitézulu, a intemeiatu renumele armatelorú nóstre, redesteptate pe campiile din Bulgari'a.

Numele seu, care au avutu unu puternicu resunetu in tóta lumea crestina, care a fostu spaim'a vrasmasiului, stralucescu inca astadi si a remasu adéncu intiparitu in ánim'a facarui romanu.

Romani'a recunoscatóre ridica dara, in a dou'a a sa capitala, acestu monumentu in amintirea fapteloru maretie cu care Stefanu-voda a impodobitu istori'a nationala, in frumós'a epoca a reinviarei virtutiloru resboinice, cá semnu cá viteji'a nu se stinge nici-odata la unu poporu care a stropitu cu sangele seu mosi'a stramosiésca pentru a'si pastrá existenti'a si a cuceri neaternarea sa.

Cada acum velulu care acopere chipulu acestui mare Domnu si Capitanu si juramu, in faci'a monumentulu seu, cá, in inpregiurabile grele, vomu fi de a pururea strinsi uniti avendu numai unu singuru gandu, unu singuru simtiementu: fericirea scumpei nóstre patrie pentru care trebue se fimu gata a face ori-ce sacrificii si pe care cerulu se o ocrotéscu in tóte primejdiiile.

Incredintiediul Jasiloru, léganulu unirei, acésta statua impreuna cu doue tunuri, udate cu sangele

celu din érn'a trecuta. Comentariulu ce îi faci diariulu „Romanulu“ din 15/27 Juniu este din cele mai memorabili, în cãtu elu merita se fia cunoscutu de cãtra toti. Acela suna cã unu ultimatu, întocma cã si în cãteva diarie mari din Vien'a si Bpest'a. „Romanulu“ scrie:

„Respunsulu guvernului Romaniei la not'a prin care lordulu Granville îi comunica otaririle Conferintiei dela Londr'a a rechematu asupra acestei cestiuni atentiunea atãtu a diplomatiei, cãtu si a întregii opinii publice.

Respunsulu, se scie, e negativu.

Guvernulu romanu repete acumu, ceea ce în nenumerate renduri a disu, cã nu pôte primi nisce otariri luate fãra densulu si în contra lui.

Si acesta, în momentele de façia si în starea cestiunii dunarene, este terenulu celu mai netedu pentru constatarea drepturilor legitime si neprescriptibile ale Romaniei.

Intru'adeveru, guvernulu romanu a revendicatu în modulu celu mai claru si neindoiosu, dreptulu de suveranitate teritoriala alu Romaniei asupra apelor Dunarii între Portile de feru si marea Négra.

Si nimeni n'au pututu, nimeni n'a încercatu chiaru a contesta temeinici'a acestei legitime revendicari, de vreme ce tratatele europene sunt bas'a nestramutata si confirmarea cea mai absoluta si necontestabile a acestui dreptu.

Guvernulu romanu, întemeiatu totu pe tratate, cari sunt scutul drepturilor tieriei, a afirmatu nu numai cã voiesce libertatea deplinã si absoluta a navigatiunii pe Dunare, ci si cã ea satisface interesele de capetenia ale Romaniei, îi garantéza viitorulu si-i asigura propasirea si prin urmare cã este gata d'a primi ori-ce supraveghiare care ar avea de scopu de a realisa si garantã libertatea navigatiunii.

Unu mare statu vecinu înse voiã, si cu ori ce pretiu voiesce, a avea pe Dunare, chiaru afara din apele sale, drepturi mai mari de cãtu suveranulu teritoriale, si a luptatu si lupta spre a le dobandi.

În timpu de trei ani, lupt'a zadarnica i-au fostu.

Impotrivirea drépta, legitima si întemeiatã pe tratate, a silitu pe Austri'a a-si moderã pasu cu pasu pretensiunile si a convins'o, cã nimicu contrariu suveranitatii teritoriale a Romaniei nu e cu putintia a dobandi dela guvernulu romanu.

În acésta stare de lucruri, Austri'a a facutu apelu la Franci'a, încercandu a adaposti supu pavéd'i'a simtimintelor ce Romanii au pentru Francesi, lovirea ce voiã se dea intereselor si drepturilor lor.

Nici acésta întorsetura nu isbuti în principiu.

Guvernulu romanu, cu tôte simpatiele de rassa, refusã netu de a jertfã drepturile tieriei.

Unu singuru refugiu mai remanea Austriei: acel'a de a apela la Europ'a întréga; folosindu-se de greutatile situatiunii politice generale, ea se sili de a dobandi consimimentulu areopagului european pentru încalcarile ce voiesce se seversiesca.

Conferint'i'a dela Londr'a se întruni.

O noua greutate înse se radicã.

E intru'adeveru sciutu, consimintu de tóta lumea si inscriu chiaru în tratate solemne, cã nici o otarire despre unu Statu independentu nu se pôte luã fãra participarea si consimimentulu lui.

Austri'a înse, si toti partisanii sei sciau cã guvernulu romanu nu va consiminti la nici unu feliu de mesura, care ar atinge dreptulu de suveranitate alu Romaniei asupra Dunarii.

Si deci, convinsi de mai înainte, cã guvernulu romanu nu va aderã la ide'a de a recunosce Austriei vr'unu dreptu pe Dunare dela Portile de feru în josu, otarira a nu admite la Conferintia pe delegatulu Romaniei.

Representantele romanu protestã si se retrase, declarandu — în numele guvernului seu — cã nule, neavenite si intru nimicu obligatorie pentru Romanii voru fi otaririle Conferintiei dela Londr'a.

Conferint'i'a totusi se întruni; Austri'a faci ore-cari concessiuni si unu tratatu, întocmindu o comisiune micsta din care Austri'a face parte de dreptu fũ admisu.

Presedintele Conferintiei, lordulu Granville, ilu comunicã guvernului romanu, cerendu-i cã se adere si se consimtia a-lu aplicã.

De si acésta invitatiune se facea în numele si cu consimimentulu întregii Europei guvernulu romanu remase nestramutatu în vederile lui.

Elu declarã, în not'a dusa la Londr'a de d. Jonu Ghica, cã nu recunosce si nu se crede obligatu de nisce otariri luate fãra participarea sa si în contra lui.

Acést'a este fas'a în care se gasesce acumu cestiunea dunaréna.

Foile austriace, si mai cu osebite cele ungare, amenintia si insulta.

Ne lasa reci amenintiarile celor cari afirmau, acumu vr'o patru ani, cã unu regimentu de honvedi e destulu spre a ne aruncã pe toti în Dunare; cã-ci amu doveditu cã scimu si noi se asvirlimu, chiaru din locuri intarite soldati, a caroru vitejia se dovedise altu-felu de cãtu prin fanfaronada, prin pinteni si prin resucirea mustatiloru.

Insulte ne lasa si mai reci; cã-ci ele nu dovedescu de cãtu lips'a de dreptate si chiaru de inteligentia politica a protivniciloru nostri.

Traimu la Dunare de optusprediece vécuri si amu sciutu a ne pastrã tier'a în contra Unguriloru si a altoru popóre; amu sciutu a pastra Dunarea în contr'a Turciloru, chiaru cându ei spaimentasera lumea, umiliserã si ingenuchiasera Ungari'a, fi ocupasera capital'a si încungiurasera chiaru Vien'a.

Cându dara amu abatutu atâtea furtuni, nu acumu vomu lasã, cã cu invoirea nãstra se ni se rapésca ceea ce amu sciutu a pastra în trecut.

Asteptãmu dara cu durere otaririle Europei; dicemu cu durere, pentru-cã scimu cã astadi Europ'a nu mai esista, ci numai vointi'a unei singure natiuni.

Nu bravãmu pe nimeni, dara ne apãramu.

Si nu, în secolulu alu nouesprediecele, pôte fi privita cã o crima, apãrarea unui poporu în contra unoru încalcarilor nedrepte si pornite din prea nemesurate ambitiuni.

Dara, ni se va dice:

— Vetii fi executati, cã-ci astadi nu mai domnesce dreptatea, ci macsim'a, cã puterea spalberã dreptulu.

Nu negãmu acestu durerosu si rusinosu adeveru. Scimu înse cã domni'a puterii brutale nu multu va putea dainui.

Vomu fi loviti, dara se va deschide cestiunea Orientelui.

Vomu fi invinsi, dara cãdiendu astadi cu onóre, natiunea romana va re'nviua màne, si în acestu modu ea va re'nviua în tóta întregimea ei.

Romania.

Dela Jasi. Cele ce sau mai petrecutu în serbatorile Rusaliiloru în Jasi dupã desvalirea statuei lui Stefanu le luãmu dupã „Monitorulu oficial“ Nr. 54 în care aflãmu acestea:

„Domnulu Leonu Negruzzi, primarul urbei Jasi, rosti urmãtoarele cuvinte:

Sire,

Domniloru,

Batranulu Jasi, acea urbe care, în abnegarea sa patriotica, a aruncatu însasi podóbele sale în Milcovu pentru a cladi cu densele puntea de Unire între provinciile surori, ve salutã cu miscare si fericire astadi în zidurile sale. Este o di multu însemnata în anele istoriei nãstre, acea di în care chipulu de bronzu alu marelui Domnu Stefanu ridicatu în faci'a palatului, în care unu parlamentu patriotu a proclamatu Unirea, se descopere de unu Rege, celu d'anteiu alu Romaniei, încongiuratu de reprezentantii întregii tieri. Marirea cea noua desvalesce marirea cea veche dupe patru dureróse vécuri!

Astadi patru lungi si grele vécuri sunt uitate. Coróna istorica a lui Stefanu Domnulu si Coróna eroica a lui Carolu Regele, se pare cã se contopescu în simtiulu nostru intru una singura mare în stralucita Coróna, aceea a barbatiei, a puterii de traiu si a iubirii de mósie a némului nostru romanescu.

Sire, orasiulu Jasi nu a fostu adeverata capitala a tieriei lui Stefanu, nu este nici capital'a Regelui; totusi în Jasi se ridica, cu ajutorulu tuturor Romaniloru, statu'a intieptului si vitézu Domnitoru, — si Rege, guvernulu, parlamentulu, înaltele Corpuri ale Statului, trimisii tuturor tñturiloru si orasielorlu, multime de Romani veniti din indemnulu ànimei, se aduna la maréti'a serbare, precumu Jasi nu au mai avutu. Cumu dar nu amu fi mandri? . . . Cumu nu amu crede noi, fi Jasilor, cã vechiulu nostru orasiu nu are o fórte mare însemnata nationala? Cumu nu amu simti cã tóta suflarea romanésca îi recunosce cu draga ànima acea însemnata? Suntemu, Sire, din totu sufletulu recunoscatoriu Majestatii Vãstre. Ve multiamimu, Romani, din tóta ànim'a; éra dorint'i'a nãstra cea mai scumpa este cã léganulu Unirei tieriloru surori se fia léganulu Unirei între Romani, în simtire, ànima si faptu. Se traiti!

Domnu ministru D. Sturzda, în numele academieii romane, domnu N. Jonescu, delegatulu universitatiloru si domnu Hajdeu, reprezentantulu societatiloru profesionale din Olteni'a, au tinutu discursuri din cele mai bine simtite.

Cãtu au tinutu aceste discursuri, aclamari neîntrerupte au urmatu din partea asistentiloru.

Dupã terminarea discursurilor, domnulu primaru alu orasiului dede citire urmãtoarei depesi, care o primise din Monreposu, dela M. S. Regin'a.

„Domnului primaru,

Jasi.

„Printre frunzele de lauru ale cununei ce trimitu din strãinatate pentru încoronarea statuei lui Stefanu celu mare, ànim'a de regina romana împlettesc simtirile sale de mandria si de profunda admirare pentru eroulu care a consacratu viet'i'a întréga intru apãrarea marirei

romane. Imaginea'i neperitóre fia pentru noi toti simbolulu gloriei si numele seu legendariu modelulu patriotismului creatoriu de fapte mari.

Elisabet'a.“

Si apoi depuse înainte statuei splendid'a corónã trimisa de M. S. Regin'a cu urmãtoare inscriptiune:

„La statu'a lui Stefanu celu mare.

Elisabet'a Regina.“

Dupã care urmã cu depunerea corónelor delegatiunea Corpurilor legiuitoare, comandamentelor corpuriloru de armata, delegatiunea dela vasulu „Stefanu celu mare“, scólele de fete si baiati, delegatiunile judetieloru si comunelor si ale toturoru delegatiuniloru din tôte orasiile si judetiele, în capulu carora se aflã capital'a Bucuresci.

Dupã acésta marétiã solemnitate M. S. Regele a primitu defilarea scólorulu, a delegatiuniloru judetieloru si a comunelor, a delegatiuniloru diferiteloru corpuri, precum si a toturoru trupelor aflate în garnisónã. Defilarea precum si tñnut'a trupelor erau din cele mai frumoése.

Dupã terminarea paradei, cortegiulu regalulu se puse în miscare spre a întórce la resedintia, unde a ajunsu la órele 4, în midiulocu a noue manifestari de iubire ale poporului pentru augustulu seu suveranu.

La órele 6¹/₂ a urmatu prandiulu M. S. Regelui, la care au luat parte domni ministrii, dn. presiedente alu Camerei, dnii presiedenti ai înaltelor curti de casatiune si de compturi, dn. primariulu alu capitalei, dnii vice-presiedenti ai Camerelor, dnulu Carpu, ministrulu Romaniei la Vien'a si domnii cari au luat cuventulu înainte statuei lui Stefanu celu mare.

La órele 9 sér'a M. S. Regele a esitu în trasura deschisa, precedatu de dnulu prefectu alu politieii, si a percursu, în midiulocu urariloru poporului, strad'a Mare pâna la piati'a palatului administrativu, unde statu'a lui Stefanu celu mare éra frumosu iluminata, de aci strad'a Primariei, strad'a Bancei, strad'a Carolu, Campii-Elisei, care, cã si totu orasiulu, erau iluminate în modulu celu mai stralucitu. La rendulu alu doilea s'au datu focuri de artificii, si în urma M. S. Regele, pe la órele 10¹/₂, s'a întorsu la resedintia Sa, strabatendu cu anevoia stradele indesate de lume, care aclamã cu urari nesfêrsite pe augustulu suveranu.

Luni, 6 Juniu, Mai. Sa la órele 9 de demãniã a mersu pe platoul Copoului, spre a distribuì premiuri celoru mai bunu tragatori ai celoru patru corpuri de armata si divisiei din Dobrogea. Aci, Maiestatea Sa a fostu intempinatu de dnulu generalu Racovitia, comandantulu corpului IV de armata, precum si de comandantii corpuriloru I, II si III.

Dupã acésta Majestatea Sa se urcã în unu frumosu pavilionu facutu intr'adinsu pentru acésta serbare si care éra decoratu cu multu gustu; pavilionulu éra asiediatu în mijloculu unui careu, care avea pe latirea drépta cavaleri'a, pe cea stanga infanteri'a, în faci'a artileriei, si pe latirea a patr'a toti tragatorii, cari dupã sosirea Regelui au fostu asiedati în faci'a pavilionului. Cei mai distinsi dintre acestia au fostu chiamati dupã unu tablou de cãtra domnulu colonelu Costescu din arm'a artileriei, care în anulul acesta a fostu însărcinatu cu directi'a tirului, spre a fi presentati M. S. Regelui care, în Inalt'a Sa buna vointia cu propri'a Sa mana, a fixatu pe pieptulu fie-carui tragatoriu distinsu, medal'iã sau epinglet'a de onóre.

Dupã terminarea distribuirei premiurilor, trupele au fostu dispuse pentru defilare în ordinea urmãtoare: toti tragatorii, unu detasiamentu din flotil'a dupã vasulu Stefanu celu mare, scóla fíiloru de militari, alu 4-lea batalionu de venatori, unu batalionu din regimentulu 7 linie, unu batalionu, din alu 13-lea dorobanti, unulu din alu 16-lea dorobanti, regimentulu 14 dorobanti, regimentulu 8 calarasi, doue escadrónu din alu 7-lea calarasi, trei escadrónu din alu 11-lea calarasi, trei baterii din alu 4-lea de artilerie si doue din alu 8-lea de artilerie.

Defilarea terminandu-se, M. S. Regele suí în trasura inositu de domnulu generalu Racovitia si merse de visitã în detaliu casarm'a de infanteria si artileria dela Copou unde, gasindu recruti regimentului 7 de linie, a bine-voitu a le face diferite întrebãri si mai înainte de a parasí casarm'a, a inspectatu remonta artileriei sosita de curendu din Russi'a.

La órele 3, Regele a bine-voitu a onorã cu visit'a Sa pe dómna Mari'a Roseti Rosnovanu, pe principes'a Aglae Muruzi si pe dómnele Agripin'a Sturzda si Esmerald'a Mavrocordat.

La órele 5, Majestatea Sa a visitatu restaurarea ce se face bisericei Trei-Erarchi, unde a fostu intempinatu de domnulu architectu Lecompte de Noury si cu care Majestatea Sa, în urma, a visitatu cu multu interesu si în deamenuntulu edificiulu.

La órele 6¹/₂ sér'a, Majestatea Sa a mersu la teatru nationalu, a carui'a sala era dispusa pentru unu mare banchetu, ce oferia municipalitatea urbei Jasi delegatiloru trimisi de orasiile, judetiele si comunele tieriei. La sosire, Regele a fostu întempinatu de domnii ministri de interne, esterne si finantie, de domnulu prefectu alu judetiuului, domnulu primaru alu Jasiului si de domni generali comandantii ai corpuriloru de armata. La intrarea în sala, Majestatea Sa a fostu primitu în cele mai entusiaste urari si în sunetulu imnului nationalu. Sal'a presintã unu aspectu din cele mai frumoése, lojele si scen'a erau frumosu decorate cu drapele, verdétiã si marcele tutuloru judetieloru. Lojele erau ocupate de dómnele distinsei societati jasiene, cari prin variate si frumoése toalete împodobiau si mai multu sal'a.

La acestu banchetu au luat parte mai multu de 420 invitati, între cari senatori, deputati, reprezentanti ai armatei, ai magistraturei, administratiei, ai corpului profesoralu si medicalu dela ambele univarsitati, delegatii judetieloru si comunelor, precum si notabili Jasiului. Primulu toastu fũ ridicatu de M. S. Regele care dise:

„Vechiulu scaunu Domnescu alu Moldovei resuna „astadi de mii de ori de strigatul: Se traiasca Regatul Romaniaei. (Aplause.)

„Din toate unghiurile patriei, reprezentantii ei au alergatu spre a impartasi veseli'a capitalei celei de a dou'a si a fi martori la o serbare nationala, care a desteptatu amintirile gloriose ale trecutului si a otielitu „si intaritu increderea in viitoru. (Aplause.)

„Salutu dar cu vi'a bucuria acesta fratiésca intr-unire, si inchinu acestu paharu in onorulu frumósei si iubitei Mele cetati a Jasiloru, care ne-a primitu cu „braáciele deschise si care astadi cá totu-d'aun'a se unesce „cu tiara intréga din totu sufletulu cu strigatul:

„Sa traiasca scump'a noastra Romani'a impodobita, „dupa lupte seculare, cu corón'a Regala.“ (Aplause prelungite, mare entusiasmu.)

Urari entusiaste si prelungite salutara frumósele cuvinte ale Augustului Suveranu.

Dupa acést'a, domnulu Chitiu, ministru de interne, se ridicá si purtà urmatorulu toastu.

Sire,

Frumós'a si patriotic'a Vóstra dorintia de a face din inaugurarea statuei lui Stefanu celu mare o adeverata serbatóre nationala este astadi unu faptu indeplinitu. Romani'a intréga a intielesu inal't'a Vóstra cugetare, si prin elit'a si fruntasii ei a respunsu cu entusiasmu la suveranulu Vostru apelu. (Aplause.)

Mandra si fericita de a se vedea impregiurulu iubitului seu Rege, aducendu ofrand'a recunoscintei si admiratiunei sale către celu mai mare erou, către celu mai bunu Domnu alu timpuriloru de glori'a si de independintia nationala, ea Ve felicitu, Sire, astadi pentru cá ati sciutu, pentru-cá ati voit se faceti din Jasi — unde altii cautau se arunce teciuenele discordiei, ur'a imparechiarei — loculu sacru alu intalnirei némului romanescu. (Aplause prelungite.)

Ati ridicatu aci unu altaru, dela care ati facutu sant'a impartasire a aspiratiuniloru nationale; ati proclamatu dela inaltimea Suveranitatiei principiele salutarie de unire, de infratire, de marire si de credintia in viitoru. (Aplause.)

Unu semnalu ati datu si ati facutu, Sire, se repara inaintea ochiloru poporulu Stefanu-Sóre, parintele independentiei si marirei romanesci. Resarit'a elu cá unu sóre stralucitoru din negur'a unui noru desu, ce de multu, de multu, ilu acoperia. Si de odata, „unu lungu „fioru petrún'sa poporulu in admirare. Toti dicu: E „Stefanu! Stefanu!

„Dar! Stefanu e celu mare!“ (Aplause.)

Si inspirati cu totii de aceeași idea ide'a libertatiei marirei si unirei, „La voi privesce, Sire, intregu poporulu „Vostru. Elu striga din totu peptu'i cu voce de erou: „In vanu vitrig'a sórta adesea ne totu cérta; cá-ci „Domnulu ne protege, si ne-a alesu se'si faca din noi „tarie mare!“

Da, Sire, taría mare fost'amui noi Romanii in trecutu! taría mare vomu fi si in viitoru, sub conducerea Maiestatiei Tale! (Bravo! ura! Aplause prelungite.)

Si tíera mare ati claditu Voi astadi prin unirea si infratirea animelor romanesci.

Pe fundamentu mai tare decâtu bronzulu si decâtu granitulu ati asediatu tronulu stramosiescu.

Ve uramu dara, Sire, pentru fericirea Maiestatiei Vóstre, pentru fericirea Romaniei, viitorulu celu mai stralucitu. (Aplause prelungite). Si prevedinti'a, acea alma mater, care n'a parasitu Romani'a nici-unu momentu, se ingrijésca de Maiestatea Vóstra. (Urari entusiaste).

Si se Ve asigure unu viitoru gloriosu, sustínutu de virtute, de dreptate, de libertate si de putere. Era frumósei si ospitalierei cetati a Jasiloru, care are déjà fericirea de a contemplá fačia in fačia genulu aparatoriului alu romanismului, se'i uramu cu totii inca o inal'ta fericire: aceea de a vedea ridicandu-se odata in incint'a sa, inca o statu, statu'a lui Carolu celu mare. (Aplause frenetice).

Se traiésca dara Maiestatea Sa Regele! Domnedieu se'i ajute a'si realisé frumósele Sale visuri, a'si indeplini inal't'a sa missiune! (Ura! se traiésca!)

Se traiésca Maiest. Sa Regin'a Elisabet'a Dómn'a, spre a impletí cununi de lauri pe fruntea Augustului Ei Sojú! (Ura! bravo! se traiésca!)

Se traiésca si pururea se inflorésca frumós'a cetate a Jasiloru, locasiu alu vitejiei si alu nemoriei! (Ura! aplause lungi si de multe-ori repetite.)

Apoi dn. Voinovu, unulu din vice-presiedintii Adu-nareí, ridicandu-se, se esprima astfelu:

„Solemnu este momentulu care au adunatu din toate unghiurile Romaniei totu ce tíer'a a avutu mai nobilu, si acestui orasiu alu Jasiloru 'ia fostu datu cá se primésca si se serbatorésca in sinulu seu pe reprezentantii întregei Romanii.

In fačí'a monumentulu ridicatu, Maiest. Vóstra, prin cuvintele adresate poporulu, ati electriciatu animile tuturor. (Aplause frenetice).

Poporu si Rege si-au luat juramentu, juramentu solemnu, cá astadi tóte sacrificiile se fia facute pentru patria si numai pentru patria. (Bravo! Aplause prelungite). Poporulu inspiratu de cuvintele Domnulu seu, a juratu eri cá va urmá pe Domnu totudeauna candu datoru'ti erei flu va chiamá. (Aplause prelungite).

Laurii dobénditi pe campiele Bulgariei, sub conducerea Maiestatiei Vóstre, au facutu se ne potemu uitá dreptu la statu'a lui Stefanu celu mare si se vedemu trecutul nostru gloriosu. (Bravo! Aplause frenetice).

Serbatorindu astadi in capital'a vechiului principatu alu Moldovei, unde acestu mare erou a gubernatu 47 de ani cu intieleptiune si vitejia, reprezentant'a nationala asigura pe Maiestatea Vóstra, cá precum noi adi ridicamu statu'a stramosiloru nostrii, asemenea si stronepotii nostrii voru ridicá statu'a aceleia care a condusu tíer'a pe campiele de bataia, si prin luptele dela Rahov'a, Griviti'a, Vidinu si altele a ridicatu tíer'a la rangulu de Regatu. (Aplause frenetice). Solemnu e momentulu candu poporulu póte se ia angageamentu in fačí'a Re-

gelui seu. (Aplause, bravo). Reprezentant'a nationala se gasesce fericita a declará Maiestatiei Vóstre, prin graiulu meu, cá ori candu Regele tíerei va face apeiu la ea, ea va responde la datoru'a sa. (Aplause prelungite). Iau dara permissiunea de a ridicá acestu toastu Regelui Romaniei, ántaiulu fundatoru alu Regatulu si alu Dinastiei. (Bravo! ura! Aplause prelungite).“

Primariulu capitalei tíerei, dn. Cariagdi, purtà la rendulu seu urmatorulu toastu:

„Mai ántaiu ve felicitu, domnule primariu alu Jasiloru, si sunt datoriu a ve aretá recunoscint'a mea pentru primirea fratiésca si splendida ce ne-ati facutu.

Serbarea de eri a fostu marétia, dío'a de eri ne-a amintitu glori'a stramosiesca.

Avemou doue capitale surori; suntemu doi primari si amendoi suntemu inspirati de aceleasi simtieminte si de aceleasi idei, cari ne intrunescu cu devotamentu impregiurulu iubitului nostru Rege (ura! aplause prelungite), care a sciutu se ne redea marirea nationala, si se ridice curagiulu si increderea in natiune. (Aplause.)

Vechiului orasiu alu Jasiloru, care a avutu onóra a concepe celu ántaiu ide'a unirei, fi datorimú multu. (Aplause.)

Credu dara, dnule primariu, cá, cá reprezentantu alu Jasiloru, veti impartasi Jasieniloru simtiemintele de multiamire, atátu ale capitalei Bucuresciloru, cátu si ale tíerei întregei reprezentata aci prin elit'a ei.

Ridicu dara acestu toastu pentru fericirea si prosperitatea Jasiloru (ura!), si fia cá Jasii se existe in eternitate pentru a i se dice si lui cum se dice Romei, „cetatea eterna.“ (Aplause). Traiésca dara Jasii! (Aplause prelungite).“

La acestu toastu, dn. Negruzzi primariulu Jasiului, respunse urmatóriele:

Sire,

Domniloru,

Este orasiulu Jasi atátu de insemnatu? Este orasiulu Jasi atátu de importantu? Este elu in stare se coprinda in sine atátu marire? Este elu in stare se intieléga cuventele regesci? Si ceea ce primariulu cetatiei lui Bucuru ne-a spusu? Sire, domnii mei, sunt surprinsu sunt uimitu, si ve marturisesca cá inceptu a me perde, nu me mai cunoscú... Suntemu noi ore demni de atátu marire? Nu sciú; dara suntemu romani adeverati, si cá astfeliu, strigamu din sufletu: Se traiésca Carolu I! Se traiésca Regele nostru! (Bravo! ura! aplause prelungite).

N'am terminatu, domniloru! Am disu numai se traiésca Maiestatea Sa Regele, a caruia iubire este in ámelele nóstre a tuturor; dara ce vomu dice de primariulu cetatiei lui Bucuru si de reprezentantii Romaniei întregei cari vinu se ne salute cá si cum noi amui fi mai mari decâtu ei (Ura! aplause prelungite).

Se traiésca dara Bucurescii, cá-ci merita se traiésca! (Ura! aplause prelungite).“

Asemenea s'au mai portatu toaste bine simtite si de cátra dn. generalu Cernatu, in numele armatei precum si de cátra domnii P. Gradisteanu si Hajdeu.

La órele 8¹/₂, Maiestatea Sa a parasitu sal'a banchetulu in aclamatiiunile cele mai entusiaste si caldúrose cari dovedeau dragostea ce intregulu poporu portu Regelui seu.

La órele 10, dupa terminarea banchetulu, invitatii precum si totii delegatii si multi notabili venira la locuint'a Augustului Suveranu precedati de musica si facura o frumósá si imposanta serenada.“

— Toastulu domnulu senatoru Petru Gradisteanu a fostu reproducu de cátra corespondentii straini si telegrafatu la Budapest'a si Vien'a asia, cá si cum densulu ar fi disu cátra regele, cá 'i mai lipsescu din corón'a sa trei pietrii nestimate, Transilvani'a, Bucovin'a si Banatulu; au mai adaosu apoi aceiasi corespondenti, cá regele la acele cuvinte s'ar fi sculatu si ar fi datu lui Gradisteanu man'a. Se prea intielege, cá acele telegrame au fostu apa la móra tuturoru acelora, cáti au decisu de multu a sugrumá cátu mai curendu tóta respiratiunea nationala cu limba cu totu a poporulu romanescu din susu numitele trei provincii. Preste acestea, diarie cá „N. fr. Presse“ „P. Lloyd“ etc. luandu pe dnulu Gradisteanu in risu adaosera, cá densulu a vorbitu asia in betía; éra „P. Ll.“ mai dice, cá 'iar pareu reu se védia pe Romani'a batuta si incorporata la Austro-Ungari'a.

Acum inse vine insusi dn. Gradisteanu si isi publica toastulu seu cu óresi-care comentariu in „Rom. libera“ precum urmédia:

„Iubite amice,

Monitorulu oficialu publica tóte discursurile tñute la Jasi atátu dinaintea statuei lui Stefanu celu mare cátu si cu ocasiunea banchetulu; între aceste din urma mentionéza pe alu d-lui Hajdeu si alu meu cu aprecierea magulitóre bine simtite, fara in sa le face onóra de a le reproduce. Lúcrulu se intielege. Cuventarile tuturoru celoru-alti erau oficiale, noue ni s'a facutu onóre mare d'a ni se permite se vorbimú ca simpli cetatieni. Dar pentru-cá cuvintele nóstre au fostu reproduce in modu puçinu esactu de reporterii unoru diare, da'mi voie se ti-le comunicu asia cumu au fostu rostite. Lasu la a ta apreciare, daca merita o noua insertiune. Ceru scuse amicului meu D. Hajdeu, daca 'mi permitu a'i reproduce cuvintele si a'lu lasa la urma; dar acést'a a fostu ordinea in care s'au pro-

nuntiatu discursurile, si apoi d. Hajdeu pare a fi voit se completeze cugetarile ce esprimasemu.

Discursulu meu:

„Maiestate, candu tóta lumea se întrece a 'Ti aduce inchinaciuni si urari, nu numai ca semnu de respectu catre suveranu, nici numai dreptu recunoscintia catre capitanulu bravu, ci dintr'o esplosiune de dragoste pornita din tóte unghiurile tíerei, dragoste pe care Maiestatea Ta Ti-ai intemeiatu tronulu, da'mi voie Maiestate, mie, simplu cetatianu, onoratu la acestu banchetu, se inchinu acestu paharu in sanatatea celoru absenti. Si mai intaiu in sanatatea Femeii, cea d'antaiu printre femeile romane, lumina printre lumine, Regina de trei ori Regina, prin spiritulu seu, prin inim'a sa, prin gratiile sale, in sanatatea Maiestatii Sale Regin'a Elisabet'a, si apoi in sanatatea cortegiului stralucitoru care o incongiura, in sanatatea femeiloru romane, — cá-ci atátu valoréza unu poporu cátu valoréza femeile sale.

„Sa nu uitamu, Maiestate, la acést'a serbare, pe consilierii tronulu, pe betranii tíerii, cu cari impreuna V'ati coboritu in adinculu mariloru de ati culesu margaritarele si coraliulu, ati despiciatu muntii si ati luatú aurulu si briliantele, din care ati formatu corón'a regala pusa pe capulu Romaniei.

„Sunt unii cari lipsescu dela acést'a solemnitate — nu sciú pentru ce si nici voiescu se cercetezu. — Romani sunt si ei, se nu'i uitamu Maiestate, cá-ci nu e romanu care se nu'si iubésca tíera.

„Sunt altii in sa, cari ar fi voit se vie, dar n'au pututu, cari privescu in acestu minutu la noi, ce dicu? cari sunt in mijloculu nostru cu inim'a, cari Te iubescu, Maiestate cu aceeași dragoste ca noi toti, cá-ci vedu in Maiestatea Ta nu pe Regele Romaniei, ci pe Regele Romaniloru, si cu concursulu carora Maiest. Ta vei recapeta pietrele pretióse cari lipsescu inca dela corón'a lui Stefanu celu mare“

* * *

Indata dupa aceste cuvinte, d. Hajdeu a disu:

„Sire, de trei secole nici unu Domnu romanu nu trecuse Dunarea. Neincrederea in valurile sale era asia de mare, cá poporulu facuse unu blastemu: bata-te Dunarea! Maiestatea Ta ai facutu se cada blastemulu, ai inchegatu cele doue maluri romane ale Dunarii. Sa traiasca Dunarea romana!“

* * *

Sentimentele ce amui exprimatú sunt ale tuturoru Romaniloru si, ori ce s'aru dice, ori ce s'aru face, nimeni nu le va putea nici stinge, nici nabusi.

Petru Gradisteanu.“

— In capitala avemu unu inaltu óspe. Acesta este A. S. principele Bernard de Saxen-Weimar, sositu eri la amédi cu trenulu fulgeru, venindu din Constantinopole.

— Comissiuenea, condusa de colonelulu Gradisteanu pentru cumperarea cailoru la corpulu IV de armata, a adusu o escelenta remonta din Rusii'a. Ministeriulu de resboiu este cu deosebire satisfacutu de lucrarea acestei comissiuini, ai carei membrii regretamú cá nu'i cunóscemu, spre a le aratá nominalu multiamirile nóstre.

— Biseric'a „Sarindaru“ din capitala, e amerintiata a disparea, din caus'a prelungirei stradei Noua, cum si din caus'a vitielorú sale de constructiune. Cá compensatiune pentru edilitatea publica, in loculu ce va remanea liberu din curtea santului locasiu, se dice cá se va ridicá unu momentu.

— Dn. generalu Brialmont chiamatu inadinsu din Belgiu cá se'si dea opiniunea de renumitu ingineriu asupra fortificatiuniloru necesarie pentru Romani'a, caletorindu in diverse tñuturi, in 11/23 Juniu se afla in Galati, unde insoçitu de dn. generalu Anghelescu, siefulu corpulu III de armata, a visitatu portulu nostru si arsenalulu flotilei precum si bratiulu Dunarei care merge la Macinu.

Dsa a statu in Galati, diece ore. Aséra i s'au datu in onóra sa unu prandiu de cátra d. generalu A. Anghelescu, comandantulu corpulu alu III-lea de armata, la care a luatú parte d. generalu Pencovici, oficiarii superiori ai corpulu III-lea de armata; dupa prandiu, generalulu Brialmont, a plecatu la Bucuresci cu trenulu acceleratu, insoçitu fiindu până la gara de d. generalu Anghelescu.

(„Rom. lib.“)

Din Austri'a.

Scirea cea mai importantanta este, cá luptele electorali între germani si slavi au luatú proportiuni, precum asemenea nu se mai vediusera nici-odata.

Din strainatate.

Diarele au inregistrat în dilele din urma că evenimentulu celu mai memorabile apropierea și împaciurea grelelor diferentie religionarie, de o parte între Scaunul Romei cu Russi'a după 43 de ani de dissensiuni, de alt'a între acelasu Scaunul și între Prussi'a, unde diet'a adoptă legea respectiva de împaciure cu aproape $\frac{2}{3}$ majoritate.

Correspondenție particularie ale „Observatoriului“.

Despre innecarea celor 12 ómeni în riuul Someșului publicata înainte cu 10 zile în diarele din Clusiu ni se scriu cu dat'a din comitatul Solnocu-Doboca 24 Juniu acestea:

În 11 Juniu a. e. luni demănéti'a avendu vreo 55 ómeni din Negrilești de a trece Someșul celu mare ori rece din municipiul Solnocu-Doboca dela Cusdríor'a la (nu se póte descrie), spre a merge la lucrul publicu alu comitatului, escortati prin pandurulu pretorelui de cercu, la podulu Benediugului, care este a se legá cu calea noua ferata, — 15 inși s'au pusu în luntrea compusa cá tóte luntrile mari pe aici, din 2 bucati cusute la midiulocu cu scóbe de fieru subțire. Luntrea fiindu vechia și putreda — a unui arendatoru arménu din (. . .) — s'a desfacutu în doue parti, și fiindu ap'a prea afunda, ómenii din trens'a la momentu s'au cufundatu și numai trei inși, unu barbata cu feme'i sa și luntrasiulu, au potutu scapá la tiurmure, éra ceilalți 12 inși, dintre cari o veduva, care a lasatu în urma'i 6 prunci orfani, și anume: Flórea Budusianu lui Fanucu, apoi Costanu Petreanu, Stefanu Serbu lui Simionu, Vasilii Mihutiú lui Pavelu, Joanu Popu Hendelu, George Juga, Grigorie Danu lui Dorofteiu, Pavelu Sigarteu lui Vlasinu, Moise Sigarteu, toti tineri, și în fine Onisie Fodea lui Ilie, Sânziana Ilincasiu lui Michaila și Irina Balanu, fete, — de fric'a innecarei cuprinsi unulu de altulu, și-au aflu mórtea în valurile apei. De fația au fostu pe tiurmure vreo 62 inși cu pandurulu, cari au statu cá incrementi, nesciindu și nepotendu întinde nici-unu ajutoriu aceluor nefericiti.

Se spune cá în Cusdríor'a ómenii s'aru fi opusu a merge pe acea cale care ducea la luntrea stricata și cá au pretinsu se'i lase se mérge pe la Desiu preste podu, inse pandurulu iar fi silitu și nu 'ia lasatu, apoi trecatoriulu n'a fostu luntrasiu de profesiune, ci numai fratele luntrasiului absentu.

Dintre cei innecati s'au scosu siepte în acea regiune unde a fostu luntrea; 1 la Desiu și 1 la Urisionu din josu de Desiu, éra trei inși nici pàna în 22 l. e. nu s'au mai potutu aflá.

Se observé dia, cá comissariulu drumurilor municipali nu lucra spre usiorarea, ci spre asuprirea poporului prin aceea, cá asiguré dia lucrul publicu cátu se póte de departe, în locu se puna lucratorii în apropiare de comunele loru, ceea ce se vede și din casulu acesta fórte regretabile, unde Negrilestenii vinu prin Giurgesci, Reteagu, Batia, Mihaiesci, Manasturu, Cusdríor'a, prin (. . .) la Benediugu, alu 8-lea satu la lucrul comitatului.

Acésta procedura inca caracterisé dia de ajunsu sistemulu esistente. Sireganulu.

Sciri diverse.

— (Defraudari curidicat'a). S'ar parea cá si cum banditii în fracu și în paletouri de moda din Ungari'a si din Romani'a aru fi frati totu dintru o mama, dara toti bastardi cá asasinii lui Maylath; cá-ci de vreo doue luni incóce abia este o di, în care se lipsésca scirile din diarele din Romani'a și Ungari'a despre cele mai nerusinate defraudari și furturi din cassele publice ale statului, municipieloru și comuneloru din ambele tieri, în sume dela câte 15,000, 30,000 pàna la 150 mii franci ori florini. Temnitiele se implu pe fiacare di; cei condamnatii ajungu închisi pe câte 2 pàna la 10 ani; acésta inse nu baga vreo frica în ceilalti talchari. În mai multe casuri defraudari își au caus'a loru în joculu de carti și feme'i, legiuite sau concubine, destulu cá în feme'i. De 10 zile incóce s'au descoperitu în Romani'a cincii spoliari de casse publice. În Ungari'a nu li se mai scie numarul, se scie numai, cá în urm'a hotiiloru dela dominiile statului curgu tocma acum investigatiuni cu totulu extraordinarie.

— (Prelegerile academice despre Darwin și darwinismu oprite). Acésta se intemplá de curendu în Prussi'a, unde ministrulu de culte și de instructiune publica a stersu pe Darwin din nou'a programa a studiiloru care se propunu în scótele superióre, éra acésta mesura a sa o motivá între altele cu impregiurarea, cá ori-cátu de interesante și atragatórie aru fi studiele lui Darwin, cele mai multe inse se rádima numai pe hipotese, care daca cadu, se spulbera și doctrin'a intemeiata pe ele; mai departe cá chiaru și conclusiunile trase din studiele lui Darwin de cátra adeptii lui, prin asia numit'a inductiune logica, în multime de casuri se nimicescu atunci, candu alti filosofi le opunu alte inductiuni totu asia de numeróse. De candu au aparutu acea programa noua fara darwinismu, press'a periodica germana, mai alesu cea científica, la

care participa multi profesori dela universitati, s'au acaparatu de acea ordonantia a ministrului, firesce în directiuni opuse. Acei profesori cari aveau unu venitu frumosu din prelegerile darwiniste, ataca cu violentia pe ministru si'lu inculpa cá pe unu sugrumatoriu alu libertatitiei de invetiamentu. Din contra aceia cari vedu cu ochii loru devastatiunea și ruin'a morala causata chiaru în tinerimea germana prin darwinismulu reu întielesu și mai reu aplicatu în víeti'a practica, aceia lauda fact'a ministrului sau mai bine a gubernului prussianu în corpore, pentru-cá în casuri de acestea unu ministru nu ia mesuri afundu taiatórie, fara a cere și voturile colegiloru sei. Apoi nu atátu teori'a și curiósele hipotese ale darwinistiloru despre originea Omului sunt acelea care scandalescu mai tare, cá-ci în fine stá în voi'a ori-cui, fia acela chiaru și profesoru dela universitati, de a'și deduce originea dela maimutie, ori dela cáni, cari după ei aru avea o buna portiune de inteligentia ómenéscu, sau dela elefanti; reulu reledoru inse este cu totulu airea, cá adeca teoriile darwiniane despre selectiunea naturala și lupt'a necurmata din lumea fisica între elemente și între animale, se aplica de já din grosu la lumea morala a omului, sau vorbindu mai exactu, s'au apucatu se o surpe și nimicésca pe acésta, apoi se provóce și la ómeni *Bellum omnium contra omnes*. Nu e vorba: *bellum omnium* s'a intemplatu și pàna acum prea de multe-ori în ómenime, dara incai immens'a majoritate a ómenime n'a voit si nu a cutediatu se dea acestei teorii sanctiunea sa, pentru-cá a vediutu cá daca i s'ar dá, ar fi spre perirea ómenime întregi. A sanctioná teori'a celui mai tare, însémna puru și simplu a renuntyá la víeti'a fisica, la existentia și a dá dreptu și privilegiu la banditi și asasini; éra în politica însémna curatu a omóri pe tóte popórale mai mici și mai nepotintióse, pentru-cá se le manance și inghitie cele mai mari și tari. Sanctionandu o teoria cá aceea, cuventele *Dreptu*, *dreptate* (*Jus, justitia*) devinu o minciuna și trebue se fia exterminate din limbile ómenesci. Aplice-se acum acestea teorii, de ex. la starea natiunii romanesci preste totu și apoi se vedeti urmarile.

De altumentrea o parte considerabila a teoriiloru darwiniane e combatuta și nimicita de cátra alti barbati ai sciintiei.

— (Multiamita publica). Dnulu dr. Gavriala Onisionu prof. în Barladu mi-a tramisu unu napoleonudu (20 franci, 9 fl. 51 cr.) cu acea destinatiune, cá se-lu impartu cá premiu unui membru alu societatii „Juli'a“ promitiendu cá si în venitoriulu va urmá astu-feliu.

Amintindu, cumcá premiulu s'au folositu amesuratu destinatiunei în adunarea generala de estu timpu, me simtiu indatoratu a-i aduce prin acésta multiamita publica în numele societatii „Juli'a“, aluicarei presiedinte am fostu — pentru ofertulu amintitu.

Clusiu, în 31 Maiu 1883.)*

Dr. Andreiu Micu.

— (O catastrofa ingrozitóre.) O depesia din Londr'a, dela 6 Junie aduce urmatórele amenunte asupr'a ne mai pomenitei catastrofe, intemperate într'unu teatru din Sunderland: „Pàna acumu se stie cá au fostu ucisi 190 copii și alti 100 sunt greu raniti. Unu ventrilocu și prestidigatoru anuntiase o representatie în hall'a Victori'a, pentru sambata după amédi. Elu invitá tóte scótele. Acelu edificiu e bine ziditu; are unu parteru vastu pentru 1000 persóne, o galeria pentru 1500 și balconu largi. Aceste din urma au fostu góle. Parterulu și galeria erau pline de copii, peste 1500.

Representanti'a se terminase, cându ventrilocu Fay anuntia, cá va impartu copiiloru jucarii cá premii. Elu incepú se arunce jucarii la cei din parteru. Copii din galerie, temendu-se cá nu voru primi nimicu, se aruncara pe scari în josu spre parteru. Galeriele, scárrile și coridórele sunt largi, dar o usia de josu érá deschisa numai cá de 18 degete. Aci au cazutu mai antaiu câti-va copii și totodata cei din parteru; invalmasiél'a au opritu intrarea. Atunci toti copiii de susu au navalitu la vale cadiendu unii preste altii, calcandu-se și inabusindu-se. Intrég'a catastrofa s'a petrecutu într'unu spatiu de 12 pasi patrati. Pàna la trépt'a a patr'a erau gramadite cadavre; în celelalte parti nu se audiau títete, ci numai gemete infundate, în cátu nimeni nu a sciutu nimicu, pàna-ce ingrijitoriulu casei, voindu se se urce în galeria, dete preste spaimentatórea catastrofa. O multime de lume alergá acolo și numerosi medici. Vederea érá ingrozitóre. Copiul jaceau incolaciti cu sutele, sdrobotiti în modu teribilu.

Daca usile de josu aru fi fostu deschise, sau daca n'aru fi fostu lasati copiii susu fara ingrijirea și supraveghierea unor persóne mature, nenorócirea nu se intemplá. Numai 20 mame au fostu pe galeria cu copiii loru și acestia n'au alergatu, si deci n'au patitu nimicu.

Identificarea copiiloru morti a tñutu pàna la 11

*) Venita la Redactiune numai în 28 Juniu.

óre nótea. Scenele petrecute aci nu se potu descrie! Mai multi parinti si-au perduto mintile, au innebunitu! Totu orasiulu e în doliu! Asia catastrofa nu s'a mai pomenitu. În câteva minute au peritu aproape 300 copii sdrobotindu-se unii pe altii!

(„Timpulu“).

— „La Gazette de Roumanie“ afla, cá comitetulu congresului literariu internationalu, care se va tinea la Amsterdam în Septembrie viitoriu, este compusu în urmatoriulu chipu: dnulu conte de Beust, Mendès Leal, ministrulu Portugaliei, Torres Caicedo, Louis Ulbach, Bl. Jerrold, Ad. Calzado, G. Walker, Fr. Baetzman și T. G. Djuvara, primu-secretariu de legatiune, actualmente detasiatu cá siefu alu divisiiei consulare în ministeriulu nostru de externe, unulu dintre membrii fundatori ai asociatiunii literarie internationale.

(„Rom. lib.“)

— „Post'a“ este informata, cá pentru rectificarea hotareloru nóstre despre Austri'a, s'au numitu o comisiune mixta din partea Romaniei și a Austriei. Guvernulu nostru a numitu în acésta comisiune pe d-nii generalu Pencovici, N. Jonescu și A. Papadopólu. Comisiunea se va intruni la Clusiu la inceputulu lunei lui Julie.

(„Timpulu“).

Nr. $\frac{49}{C. c.}$ 1883.

Publicatiune.

Din partea subscribuli comitetu centralu electoralu se face cunoscutu, cá **din 5 pàna în 25 Juliu 1883** se voru espune spre intuitiune publica:

1. listele provisorie ale cercuriloru electorale la Sibiu în biroulu vicecomitelui;

2. listele comuneloru în comun'a concernata în cancelari'a comunala, unde se potu cetí dela 8 pàna la 12 óre a. m., si se potu decopiá dela 2 pàna la 6 óre după amédi.

În contra listeloru se póte reclamá din 5 pàna în 15 Juliu 1883. Contra reclamatiuniloru, cari inca se voru espune intuitiunii publice, póte obiectiuná fiacare indreptatitu la alegere în terminulu din 16 pàna în 25 Juliu a. e. În privinti'a reclamatiuniloru și a obiectiuniloru sunt a se observá prescritele legei electorale (articulu de lege XXXIII — 1874) §§. 44, 45 și 46.

Din *siedinti'a comitetului centrale electoralu a comitatului Sibiu.*

Sibiu, în 23 Juniu 1883.

Senor,
presiedinte.

Tobiás,
not.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

26 Juniu st. n. în Sibiu:

Grán, după cualitati	1	hectolitr	fl. 5.70—6.50
Grán, amestecatu	1	„	4.50—5.30
Secara	1	„	4.50—5—
Papusiuiu	1	„	4.—5.50
Ordiu	1	„	5.—6—
Ovesu	1	„	2.50—2.90
Cartofi	1	„	1.60—2.40
Mazare	1	„	8. 10.—
Linte	1	„	10.—11—
Fasole	1	„	5—6—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	74.—76.—
Untura (unsóre topita)	50	„	76—78
Carne de vita	1	„	42—44
Oua de 10			—20

„ALBIN'A“
institutu de creditu și de economii
în Sibiu.

Alu diecelea cuponu dela actiunile institutului nostru exigibilu la 1 Juliu a. e. fiindu celu din urma în cól'a primá de cuponi, domni actionari ai institutului nostru sunt rogati, a trimite, cu incepere **dela 1 Juliu a. e.**, la cass'a institutului nostru în Sibiu talonulu dela actiunile Dloru, în schimbulu caruia se va liberá a dóu'a cól'a de cuponi pe 10 ani urmatori.

În scrisórea de trimitere sunt a se însemná **desvoltu:** numerii taloniloru (actiuniloru), cum și numele **întregu**, caracterulu, locuint'a și post'a din urma (romanesce, unguresce și germanesce) a posesorului actiuniloru respective.

Sibiu, 20 Juniu 1883.

(166) 2—3

Directiunea.

Editoru și redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**